

25.09.2019

Ärende/19

§ 268

Den av ledamoten Johanna Nuorteva väckta motionen om utvidgning av närskoleprincipen till specialklassundervisningen

HEL 2019-002607 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade den av ledamoten Johanna Nuorteva väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Johanna Nuorteva och 18 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden ska utreda hur man skulle kunna gå till väga för att mera allmänt än i nuläget tillämpa närskoleprincipen också i smågruppsundervisningen för elever som får särskilt stöd.

Stadsstyrelsen hänvisar till fostrans- och utbildningsnämndens utlåtande och konstaterar att en viktig faktor när det gäller att förebygga ojämlikhet är att barnen går i sin närskola. I nämndens utlåtande konstateras det vidare att de i motionen nämnda synpunkterna till förmån för att elever som får särskilt stöd ska kunna gå i sin närskola är viktiga. Man har i fostrans- och utbildningssektorns tjänster och i utvecklingen av dessa redan fäst uppmärksamhet vid stärkandet av närskoleprincipen i fråga om barn och unga som får särskilt stöd.

Närskoleprincipen beaktas i servicehandledningen för särskilt stöd, i utvecklingen av nätverket av specialklasser och i beslutsfattandet om särskilt stöd. Man utreder och främjar tillvägagångssätt för att omsätta

närskoleprincipen i praktiken i specialklassundervisning. Även programmet Mukana, som är ett spetsprojekt inom stadsstrategin, innehåller en åtgärd för utveckling av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning som lämpar sig för alla.

I lagen om grundläggande utbildning har man år 2011 infört närskoleprincipen samt tidigt och förebyggande stöd. Specialundervisning ordnas, med beaktande av elevens bästa och förutsättningarna att ordna undervisning, i samband med den övriga undervisningen eller delvis eller helt i specialklass eller på något annat lämpligt ställe.

Enligt läroplanen ska Helsingfors grundskolor i sin verksamhet främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. I undervisnings- och fostransarbetet följer man inkluderingsprincipen: skolans verksamhet ska vara tillgänglig och fri från hinder och möjliggöra god inlärning för samtliga elever.

Särskilt stöd vid grundskolorna i Helsingfors

I den finskspråkiga grundläggande utbildningen har den relativa andelen elever som får särskilt stöd ökat något. Senaste höst hade 4 744 elever vid de finskspråkiga skolorna beslut om särskilt stöd (12,1 % av alla elever). I de svenskspråkiga skolorna hade 299 elever (8,3 %) beslut om särskilt stöd och i avtalsskolorna 305 elever (3,4 %).

Undervisningen av elever med beslut om särskilt stöd ordnas på specialklass eller i anslutning till övrig undervisning integrerat i en grupp för allmän undervisning. I de finskspråkiga skolorna är andelen integrerade elever 42,5 % och på specialklasser 57,5 %, i de svenskspråkiga skolorna 56,9 % respektive 43,1 %. Stadens skolor för allmän undervisning har 266 specialklasser, och specialskolorna har 43 specialklasser, det vill säga sammanlagt 309 specialklasser.

Det finns 11 områdesvisa specialklasser som är svenskspråkiga, och de är förlagda till tre skolor med allmän undervisning (Minervaskolan, Botby grundskola och Grundskolan Norsen). Det finns två understödda specialklasser, och dem har man förlagt till Zacharias Topeliuskolan, där det också erbjuds avtalsbaserad specialklassundervisning med förlängd läroplikt för elever i huvudstadsregionens kommuner.

Antalet specialklasser vid finskspråkiga skolor ökar läsåret 2019–2020 med sju klasser. Det är nödvändigt att bilda nya specialklasser för att ordna det stöd som eleverna behöver, eftersom antalet studieplatser vid specialklasser i dagens läge inte är tillräckligt. Lösningen är ägnad att stödja att närskoleprincipen omsätts i praktiken i fråga om elever som får särskilt stöd, vilket i sin tur främjar likvärdigt bemötande av eleverna. Det ser för tillfället inte ut att vara aktuellt att öka antalet special-

klasser vid de svenskspråkiga skolorna, utan man ämnar utveckla inkludering i närskolan bland annat med hjälp av delat lärarskap.

Utveckling av nätverket av specialklasser

Läsåret 2019–2020 är det totala antalet specialklasser vid stadens finskspråkiga skolor 316. Avtalsskolorna har dessutom 14 specialklasser.

Till de finskspråkiga skolornas nätverk av specialklasser hör områdesvisa specialklasser, där elever med rätt till särskilt stöd går i specialklass vid skolor där allmän undervisning meddelas. Dessutom har staden som centraliserad tjänst specialklasser för krävande stöd där man meddelar undervisning till barn och unga som har förlängd läroplikt. I den centraliserade tjänsten ingår också stödda specialklasser. Utöver dessa finns det i Helsingfors fem specialskolor samt specialskolor i Hyvinge och Lojo som verkar i anslutning till en barnskyddsanstalt.

Utgångspunkten för planeringen av nätverket av specialskolor är att stärka närskoleprincipen och att förverkliga en enhetlig grundläggande utbildning. Nätverket av specialklasser betraktas som en helhet inom ramen för stadens servicenätverk, och där beaktar man både de områdesvisa servicebehoven och behovet av centraliserat särskilt stöd. Nätverket av specialklasser planeras i samarbete med skolorna i området. Den områdesvisa planeringen görs på basis av fem områden. I planeringen av nätverket av specialklasser beaktar man områdenas, skolornas och elevernas behov. Man strävar efter att förlägga specialklasserna inom den centraliserade tjänsten, det vill säga specialklasserna med krävande särskilt stöd, så att de betjänar hela staden jämnt. Målet är att få till stånd en tjänst för särskilt stöd enligt närskoleprincipen som är så bestående som möjligt.

Man har som mål att ordna särskilt stöd vid en specialklass i området så att eleven kan få det stöd han eller hon behöver i sin närskola eller på så nära håll som möjligt. Då det gäller placeringen av specialklasserna tar man hänsyn till skolans helhetssituation: antalet barn i området som får särskilt stöd och deras stödbehov, skolans arkitektur, antalet elever i allmän undervisning och övriga smågrupper. Områdesvisa specialklasser har förlagts till de skolor på vars område barn med behov av särskilt stöd bor. På så sätt kan eleverna gå i sin egen närskola, och en partiell integrering under skoldagen låter sig göras.

Eleven och vårdnadshavaren hörs alltid innan man fattar beslut om särskilt stöd. Då beslut om särskilt stöd bereds, stävar man efter att följa närskoleprincipen till den del som denna bedöms vara i elevens intresse. Även då det gäller en elev med behov av krävande särskilt stöd försöker man anvisa eleven närmaste ändamålsenliga plats.

25.09.2019

Ärende/19

Åtgärd i programmet Mukana för utveckling av inkluderande grundläggande utbildning

Stadsstyrelsen fattade 19.3.2018 (§ 169) beslut om att inrikta ett specialanslag på utveckling av inkluderande småbarnspedagogik och inkluderande grundläggande utbildning. Projektet är en av åtgärderna i programmet Mukana som har som mål att förebygga utslagning av barn och unga.

Målet med åtgärden är att inom den grundläggande utbildningen utveckla verksamhetsstrukturer för en inkluderande skola så att så många elever som möjligt går i sin närskola och där får behövligt stöd. Med tanke på inkluderande grundläggande utbildning är det väsentligt hur övergången från förskoleundervisning till grundläggande utbildning sker och särskilt hur stödbehövande barn hänvisas till när servicen.

Fostrans- och utbildningssektorn har påbörjat utvecklingsarbetet på hösten 2018. Man har valt ut nio försöksskolor att delta i projektet, av vilka en är svenskspråkig, och daghem i dessa skolors elevupptagningsområde. Meningen med försöksskolorna är att i regel alla elever som bor i området placeras i sin egen skola oavsett behov av stöd. Försöksskolorna har till uppgift att bilda modell för ordnande av särskilt stöd. Det ska de göra genom att utveckla flexibla, tillgängliga och mångformiga verksamhetsrutiner för att stödja elevens skolgång i sin egen närskola. Dessutom är målet att pröva och inrikta befintliga resurser på ett flexiblere och effektivare sätt genom att utveckla skolans konstruktioner, verksamhetskultur och -rutiner, lärmiljö och processer samt bedöma vad som vore lämpligt stöd i en inkluderande skola. De verksamhetsmodeller som försöksskolorna utvecklar ska kunna överföras till andra skolor.

Försöket inleds i början av läsåret 2019, och utvecklingsarbetet följs upp och utvärderas noga. Målet är att ett förslag gällande behövliga åtgärder och en plan för fortsatta åtgärder med avseende på stadens alla skolor är färdiga på våren 2020.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Sökande av ändring

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax
+358 9 655 783

FO-nummer
0201256-6

Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566

25.09.2019

Ärende/19

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 16.09.2019 § 616

HEL 2019-002607 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Johanna Nuortevan aloitteen loppuun käsitellyksi.

09.09.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 07.05.2019 § 153

HEL 2019-002607 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Perusopetuslaki uudistui vuonna 2011, jolloin lakiin tulivat lähikouluperiaate sekä varhainen ja ennaltaehkäisevä tuki, joka järjestetään kolmiportaisesti. Kolmiportaisen tuen malli perustuu yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Perusopetuslain mukaan erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

Opetussuunnitelman 2016 mukaan Helsingin peruskoulut edistävät toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että lähikoulussa opiskelu estää lasten eriarvoistumista ja pitää aloitteessa mainittuja näkökulmia erityistä tukea erityisluokassa saavien oppilaiden lähikoulussa opiskelun puolesta tärkeinä. Lautakunta toteaa, että erityistä tukea erityisluokassa saavien lasten ja nuorten lähikouluperiaatteen vahvistamiseen on jo kiinnitetty huomiota kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluissa ja niiden kehittämisessä. Myös kaupunkistrategian kärkihanke nuorten syrjäytymishaasteen ratkaiseminen, Mukana-ohjelma, sisältää toimenpiteen kaikille sopivan varaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisestä.

Erityinen tuki Helsingissä

Suomenkielisen perusopetuksen erityistä tukea saavien oppilaiden suhteellinen osuus on kasvanut hieman. Kaupungin suomenkielisissä kouluissa 4 744 (12,1 %) oppilaalla oli erityisen tuen päätös 20.9.2018. Ruotsinkielisissä kouluissa vastaavat luvut ovat 299 (8,3%). Sopimuskouluissa 305 (3,4 %) oppilaalla on erityisen tuen päätös.

Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden opetus järjestetään erityisluokalla tai muun opetuksen yhteydessä integroituneena yleisopetuksen ryhmään. Suomenkielisissä kouluissa integraatiossa olevia oppilaita on 42,5 % ja erityisluokilla 57,5 %, ruotsinkielisissä 56,9 % ja 43,1 %. Kaupungin yleisopetuksen kouluissa on 266 erityisluokkaa ja erityiskouluissa 43 erityisluokkaa eli yhteensä 309 erityisluokkaa. Ruotsinkielisiä alueellisia erityisluokkia on 11, ja ne ovat sijoitettu kolmeen yleisopetuksen kouluun (Minervaskolan, Botby grundskola ja Grundskolan Norsen). Tuettuja erityisluokkia on kaksi, ja ne ovat sijoitettu Zacharias Topeliuskolaniin, joka myös tarjoaa sopimusperusteista pidennetyn oppivelvollisuuden erityisluokkaopetusta pääkaupunkiseudun kunnille.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisen jaoston 11.12.2018 tekemän päätöksen mukaisesti kaupungin suomenkielisten koulujen erityisluokkien määrää lisätään lukuvuonna 2019-2020 neljällä luokalla. Lisäksi perusopetusjohtajan 19.3.2019 tekemän päätöksen mukaan määrää lisätään lukuvuonna 2019-2020 vielä kolmella luokalla. Päätökset erityisluokkien lisäämisestä perustuvat siihen, erityisluokkapaikat eivät ole riittävät, joten luokkien perustaminen on välttämätöntä oppilaiden tarvitseman tuen järjestämiseksi. Ratkaisulla tuetaan myös lähikouluperiaatteen toteutumista erityisen tuen oppilaille, mikä edistää oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Lukuvuonna 2019-2020 erityisluokkien kokonaismäärä suomenkielisissä kaupungin kouluissa on 316. Sopimuskouluissa on lisäksi 14 erityisluokkaa. Ruotsinkielisissä kouluissa erityisluokkien määrää ei näillä näkymin lisätä, vaan inklusiota lähikouluun kehitetään muun muassa yhteisopettajuuden keinoin.

25.09.2019

Ärende/19

Vuoden 2018 ja 2019 talousarvioesityksessä on varauduttu, että enintään 12,5 %:lla kaupungin koulujen peruskouluikäisistä oppilaista on erityisen tuen päätös. Oppilasmäärän kasvun myötä myös erityisen tuen oppilaiden määrä kasvaa.

Erityisluokkaverkon kehittäminen

Helsingin kaupungin suomenkielisten koulujen erityisluokkaverkkoon kuuluvat alueelliset erityisluokat, joissa erityisen tuen oppilaat opiskelevat erityisluokalla yleisopetuksen koulussa. Erityisluokkaverkon keskitettyä palvelua, vaativa erityinen tuki, ovat pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille ja nuorille tarkoitetut erityisluokat sekä tuetut erityisluokat. Näiden lisäksi Helsingissä on viisi erityiskoulua sekä lastensuojelulaitoksen yhteydessä toimivat erityiskoulut Hyvinkäällä ja Lohjalla.

Erityisluokkaverkon suunnittelun lähtökohtana on vahvistaa lähikouluperiaatteen ja yhtenäisen perusopetuksen toteutumista. Erityisluokkaverkkoa tarkastellaan kokonaisuutena osana kaupungin palveluverkkoa ja siinä otetaan huomioon sekä alueelliset että keskitetyt erityisen tuen palvelutarpeet. Erityisluokkaverkko suunnitellaan yhteistyössä alueen koulujen kanssa. Alueellinen suunnittelu tehdään viidellä alueella. Erityisluokkaverkon suunnittelussa huomioidaan alueiden, koulujen ja oppilaiden tarpeet. Keskitetyn palvelun eli vaativan erityisen tuen erityisluokat pyritään sijoittamaan niin, että ne palvelevat tasaisesti koko kaupunkia. Tavoitteena on mahdollisimman pysyvän erityisen tuen palvelun rakentaminen lähikouluperiaatteen mukaisesti.

Erityinen tuki alueellisella erityisluokalla pyritään järjestämään palveluna niin, että oppilaan on mahdollista saada tarvitsemansa tuki omassa lähikoulussa tai mahdollisimman lähellä. Erityisluokkien sijoittamisessa otetaan huomioon koulun kokonaistilanne: alueella asuvien erityistä tukea erityisluokassa saavien oppilaiden määrä ja tuen tarpeet, koulun rakenne, yleisopetuksen oppilaiden määrät sekä muut pienryhmät. Alueellisia erityisluokkia on sijoitettu niihin kouluihin, joiden alueella erityistä tukea tarvitsevat lapset asuvat. Näin oppilailla on mahdollisuus opiskella omassa lähikoulussa ja oppilaiden mahdollisuudet myös osittaiseen integraatioon koulupäivän aikana mahdollistuu.

Erityisen tuen päätöksenteko

Perusopetuslain mukaan oppilasta ja huoltajaa kuullaan aina ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä. Erityisen tuen päätöstä valmisteltaessa pyritään noudattamaan lähikouluperiaatetta siltä osin, kun se arvioidaan oppilaan edun mukaiseksi. Tarvittaessa esimerkiksi vaativan erityisen tuen oppilaalle voidaan osoittaa lähin tarkoituksenmukainen paikka.

Suomenkielisen perusopetuksen osalta perusopetusjohtaja on 26.7.2018 tekemällään päätöksellä siirtänyt toimivaltaansa viranhaltijoille siten, että erityisestä tuesta päättää joko rehtori tai aluepäällikkö. 1.8.2018 alkaen päätöksen erityisestä tuesta ja opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä tekee aina rehtori. Päätöksen erityisestä tuesta ja opetuksen järjestämisestä erityisluokalla päättää perusopetuksen aluepäällikkö oman alueensa koulujen oppilaiden osalta.

Ruotsinkielinen perusopetuksen erityiseen tukeen liittyvät päätökset tekee perusopetuksen päällikkö. Mahdolliseen tulevaan tarpeeseen tämän osalta delegoida toimintavaltaa tullaan ottamaan kantaa inklusiivisen koulun kehittämisen yhteydessä.

Mukana-ohjelman toimenpide

Kaupunginhallitus on 19.3.2018 tekemällään päätöksellään kohdistanut erillismäärärahan, inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämiseen sekä erityisopetuksen kehittämiseen. Hanke on yksi lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen kaupunkistrategiahankkeen 2017–2021 Mukana-ohjelman toimenpiteistä (toimenpide 21).

Toimenpiteen lähtökohtana on etsiä systeemisiä ratkaisuja toiminnan eri tasoilla. Tavoitteena on kehittää perusopetuksessa inklusiivisen koulun toimintarakenteita siten, että mahdollisimman moni oppilas opiskelee lähikoulussaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen. Inklusiivisen perusopetuksen kannalta keskeistä on siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen ja erityisesti se, miten tukea tarvitsevia lapsia ohjataan lähipalvelun piiriin. Toimenpiteen tavoitteena on kehittää rakenteita ja toimintatapoja, jotka myös esi- ja perusopetuksen siirtymävaiheessa vahvistavat inklusiivisen koulun toteutumista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on käynnistänyt toimenpiteen syksyllä 2018. Kehittämiseen on valittu mukaan yhdeksän pilottikoulua, joista yksi on ruotsinkielinen koulu. Lisäksi kehittämiseen on valittu näiden koulujen oppilaaksiottoalueen päiväkotia. Pilottikoulujen tarkoituksena on ottaa omaan kouluunsa pääsääntöisesti kaikki alueella asuvat oppilaat tuen tarpeesta riippumatta. Pilottikoulujen tehtävänä on mallintaa erityisen tuen järjestämistä kehittämällä joustavia, esteettömiä ja monimuotoisia toimintatapoja oppilaan tukemiseksi omassa lähikoulussa. Lisäksi tavoitteena on tarkastella ja kohdistaa olemassa olevia resursseja joustavammin ja tehokkaammin kehittämällä koulun rakenteita, toimintakulttuuria ja -tapoja, oppimisympäristöä ja prosesseja sekä arvioida, mikä olisi sopiva tuki inklusiivisessa koulussa. Pilottikouluissa kehitettävät toimintamallit tulee olla siirrettävissä toisiin kouluihin.

25.09.2019

Ärende/19

Toimintamallien pilotointi alkaa pilottikouluissa lukuvuoden 2019 alussa ja kehittämistä seurataan sekä arvioidaan tiiviisti ensi lukuvuoden ajan. Samanaikaisesti koulutuksen järjestäjän tasolla etsitään keinoja toimintamallien edistämiseksi ja pyritään ratkaisemaan esiin tulleita haasteita. Tavoitteena on, että keväällä 2020 on esitys tarvittavista toimenpiteistä ja suunnitelma kaikkia kaupungin kouluja koskevista jatkotoimista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että erityisen tuen oppilaiden lähikouluperiaatteen toteuttamista erityisluokkaopetuksessa huomioidaan jo palveluohjauksessa, erityisluokkaverkon kehittämisessä sekä erityisen tuen päätöksenteossa. Lautakunta korostaa, että koulutuksen järjestäjän tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan ja pitää kannatettavana, että keinoja lähikouluperiaatteen toteuttamiseksi erityisluokkaopetuksessa selvitetään ja edistetään aktiivisesti.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Heidi Roponen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 71927
heidi.roponen(a)hel.fi
Agneta Lundmark, pedagogiskt sakkunnig, puhelin: 310 84031
agneta.lundmark(a)hel.fi